

DANSK IT - TILBAGEBLIK PÅ 50 ÅRS IT-HISTORIE

Af Henrik Juhl, Henning Jensen og Jørgen Pedersen, medlemmer af DANSK IT's seniorklub

DANSK IT kan siges at være i sin tredje alder, selv om den er på sit fjerde navn. I den første tredjedel af sit liv var foreningen helt afhængig af ganske få ildsjæle, der sørgede for, at der skete noget af interesse for medlemmerne. Efterhånden som medlemstallet voksede, blev det naturligt at inddrage flere medlemmer i tilrettelæggelsen af aktiviteterne. Men det blev foreningens introduktion af PC-kørekortet® i midten af 1990'erne, der gjorde det nødvendigt med en betydelig forøgelse af sekretariatet, og dermed var kimen lagt til den voksne, professionelle forening, vi har i dag.

Foreningens barndom

Da det hele begyndte, havde erhvervslivet og det offentlige i vidt omfang taget hulkortmaskiner i brug til sortering og diverse statistiske opgaver. Det blev leverandørerne, som introducerede private og offentlige virksomheder til næste generation af maskiner, der gjorde databehandlingen endnu hurtigere og smartere. Leverandørerne sørgede for brugergrupper, meget specifikke kurser og andet, som kunne sikre en høj kundeloyalitet.

Men det var også leverandørernes dominans, som gjorde det vanskeligt for de første it-professionelle i Danmark at hente uafhængig viden.

Nu er Danmark jo så lille et samfund, at det ikke kan undgås, at det rygtes, at den konkurrerende leverandør faktisk også har et varekartotekssystem eller lignede, der virker. Kai O. Mogensen fra Baltica var dengang redaktør af bladet Hulkortjournalen, der henvendte sig til alle brugere, uafhængigt af leverandør.

Og det blev Mogensen, der indkaldte til møde og fik stiftet en forening på tværs af brugergrupperne.

Foreningen lagde meget vægt på at ville repræsentere brugerne, så på det punkt ligner det dagens situation, dog med den store forskel, at brugerkredsen dengang var lille og eksklusiv, mens den i dag er næsten hele Danmark. Det var så meget en brugerforening, at leverandørernes ansatte kun blev sluppet med som ikke-stemmeberettigede medlemmer (og så kunne de andre leverandører holdes ude, når en leverandør inviterede "DD's stemmeberettigede medlemmer" til præsentation af det sidste nye).

Fokus på uddannelse fra første færd

Fra første færd var uddannelse et nøgleord i foreningen, og det har siden været en rød tråd i foreningens virke.

Den historiske baggrund var som sagt først og fremmest, at der ikke fandtes egentlige formelle uddannelsesstilbud, udover hvad leverandørerne kunne tilbyde samt visse moduler på læreranstalterne, primært om programmering. Lærebøger fandtes stort set ikke, hvilket også gjaldt anvendelsesorienterede fag set ud fra bl.a. erhvervslivets ønsker.

Dette medførte dannelse af studiegrupper samt nok så væsentligt, tværgående initiativer, hvori Arbejdsgiverforeningen, toneangivende leverandører og senere Industrirådet deltog.

“Fra første færd var uddannelse et nøgleord i foreningen, og det har siden været en rød tråd i foreningens virke.”

Det er umuligt at nævne alle initiativer, men en virkelig igangsætter var i 1959 skabelsen, og senere undervisningen, baseret på en virksomhedsmodel kaldet "Vasco", hvor problemløsningen baseredes på edb-anvendelse.

Basis for projektet var frivillige, der gladeligt brugte et større antal timer af fritiden på at medvirke til projektets gennemførelse. Dette var især i de første mange år karakteristisk for den nye branche. Det var sjældent, nogle sagde nej til at lægge et stykke arbejde i foreningsregi. Nu om dage, hvor foreningen bl.a. er blevet en professionel organisation, og hvor it er blevet en omfattende del af dagligdagen, er den form for deltagelse i foreningens arbejde stærkt aftagende.

Behovet for uddannelse kunne dog ikke dækkes af foreningen alene, der kun rådede over få ressourcer, i det både sekretariat og økonomi var begrænset.

På baggrund af det erkendte store behov for "formaliseret" uddannelse såvel erhvervsmæssigt som samfundsmæssigt, dannede en række organisationer og institutter i 1966 erhvervenes efteruddannelsesråd for elektronisk databehandling, Edb-Rådet.

Her rådede man over betydelige ressourcer, og bag det store antal rapporter, lærebøger o.lign – f.eks. hvidbøgerne i 1974 og Syskon stod udover Rådets sekre-

tariat i høj grad foreningens medlemmer samt nøglepersoner fra universiteterne og offentlige institutioner.

Begyndende deltagelse i samfundsdebatten

I foreningens unge år i begyndelse af 1960'erne var der en vis tilbageholdenhed blandt medlemmerne vedrørende deltagelse i den gryende, offentlige debat om betydningen og anvendelsen af den nye teknologi. Der var ellers grund nok til at give sin mening tilkende, for det var på det tidspunkt anvendelsen af elektronisk databehandling i det offentlige tog fart, bl.a. ved indførelsen af personnumre og starten på kildekat-systemet - to af de første, store landsdækkende it-projekter.

I takt med teknologiens udbredelse begyndte visse kredse i foreningen dog at drøfte person- og samfundsrelaterede emner, f.eks. personlig integritet og samfundets sårbarhed (hvis it-systemerne svigtede). I slutningen af 60'erne tog det nyetablerede Edb-Råd initiativ til udarbejdelse af en hvidbog om edb. Over 200 personer deltog i arbejdsgrupper, som belyste mange forskellige emner omkring it. En stor del af disse personer var medlemmer af foreningen.

Nordisk samarbejde

50'erne, 60'erne og 70'erne var også det nordiske samarbejdes blomstringstid, og det kom også til at gælde på it-fronten. Planerne til Danmarks første computer, DASK var baseret på den svenske BESK. I alle landene var leverandørerne dominerende og som modvægt, blev der dannet brugerforeninger som Databehandlingsforeningen. Da det nordiske samarbejde blev mere intenst, var det naturligt med det første navneskift med tilføjelse af "Dansk".

Det nordiske foreningssamarbejde var også basis for, at foreningen blev inddraget i arrangementet af den årlige nordiske, konference om matematik, datamaskiner - og databehandling. NordSAM blev til Nord-DATA, der blev afholdt på skift i de nordiske lande. Og dermed i Danmark hvert fjerde år. Det stadigt stigende deltagerantal toppede i 1985 med godt

Formandsoversigt DANSK IT

Kai O. Mogensen	1958 – 1962
Birger Hansson	1962 – 1964
Alf Bagge-Petersen	1964 – 1975
Christian F. Roving	1975 – 1987
Mogens Munk Rasmussen	1987 – 1991
Jens Bache	1991 – 1995
Allan Fischer-Madsen	1995 – 1999
Per Helle	1999 – 2001
Per Buchwaldt	2001 – 2006
Lars Mathiesen	2006 –

2.500 deltagere. I 25 år var overskuddet fra Nord-DATA-konferencerne smørret på brødet, der gav foreningen mulighed for at sætte ekstra aktiviteter i gang som en Ynglinge- og Juniorklub og NDU-seminarer.

Da foreningen blev startet i København kom medlemmerne fortrinsvis fra københavnsområdet. For at gøre foreningen reelt landsdækkende, blev der i starten af 70'erne etableret en jyllands- og en københavnsafdeling. De to afdelinger stod for arrangement af møder, virksomhedsbesøg mv., og de bestod indtil 1983.

Foreningens ungdom

Op gennem 70'erne voksede foreningen støt, og emnekredsen blev så bred, at ikke ethvert emne havde alles interesse. Derfor blev den geografiske opdeling af foreningen i begyndelsen af 80'erne afløst af en struktur med fagråd. Hvert fagråd bestod af 5-10 medlemmer, der stod for arrangement af møder og konferencer. Etableringen af fagråd blev derfor også skiftet fra, at foreningen blev drevet af nogle få ildsjæle til, at det blev en bred kreds af snart 200 aktive medlemmer, der stod for at arrangere de mange møder og konferencer.

Etableringen af fagrådene blev også starten til de årligt tilbagevendende "flagskibe" i foreningens arrangementer. Konferencerne om sikkerhed, netværk, systemudvikling, projektledelse, m.m. blev igennem en lang årrække faste punkter på foreningens program. De gav fagfolk inden for deres respektive områder lejlighed til at mødes på et årligt tilbagevendende program. Det faglige netværk, som mange medlemmer opbyggede ved at deltage i disse arrangementer, har haft stor personlig betydning for mange, og det har været naturligt at videreføre det i dagens netværksaktiviteter.

Øget deltagelse i samfundsdebatten

I november 1975 opfordrede foreningen sine medlem-

mer til at danne arbejdsgrupper, som nærmere skulle drøfte emner vedrørende samspillet mellem samfundet og edb-anvendelsen.

Hovedspørgsmålet var: "Styrer samfundet edb-anvendelsen – eller er det edb-teknikken, som styrer samfundet?" Ca. 50 medlemmer meldte sig til disse grupper. Arbejdet resulterede i en rapportsamling (Samfundet og EDB), som blev udgivet i 1976. I rapportens oplæg nævnes bl.a. "Vi kan risikere en offentlig edb-debat, som resulterer i en overforenkling af problemerne, og dermed skaber basis for datapolitiske beslutninger, som kan få betydelige og helt utilsigtede samfundsmæssige konsekvenser". I rapporten peges bl.a. på, at det er vigtigt at få menigmand og politikere til at deltage i diskussionen om edb-udviklingen, samt at pressen har en vigtig betydning i debatskabelsen.

En arbejdsgruppe i foreningen var også aktiv i forbindelse med høringen om den første lovgivning om persondatabeskyttelse i 1978. Enkelte sætninger i de 2 hovedlove om private og offentlige myndigheders registre er skrevet af foreningens arbejdsgruppe.

Begyndende politisk indflydelse

På samme tidspunkt tog man i nordisk regi initiativ til at fremme kontakter til politikere og andre meningsdannere med henblik på at belyse teknologiens rolle i samfundsudviklingen. En del af overskuddet fra de årlige NordDATA konferencer blev anvendt til et årligt "politikerseminar", hvor man inviterede, udvalgte nordiske meningsdannere til at drøfte aktuelle problemer. Der blev gennemført ca. 10 af disse seminarer. Og mange af dem satte fokus på emner, der stadig er aktuelle i dag. Blandt andet blev der afholdt seminarer om "Persondata og integritet" i 1975, om "Samfundets sårbarhed" i 1977 og om "Edb og skolepolitik" i 1983.

„Etableringen af fagrådene blev også starten til de årligt tilbagevendende "flagskibe" i foreningens arrangementer.“

Medlemmer

1960 → 125
 1970 → 900
 1980 → 1.300
 1990 → 2.600
 2000 → 4.800
 2009 → 5.600

Et af de sidste af disse seminarer (afholdt i Tammersfors 1985 med temaet "Kulturen og edb") resulterede i, at året 1988 blev udnævnt til "Nordisk teknologiar".

Foreningen deltog naturligvis også aktivt i de aktiviteter, som blev afholdt i løbet af året og

udgav skriftet "Danskere for fremtiden".

Baggrunden for dette skrift var etableringen af en række fremtidsværksteder og en opinionsundersøgelse (AIM udspurgte ca. 2.000 repræsentative danskere), baseret på fremtidsværkstedernes resultater. Undersøgelsen viste blandt andet, at 44 procent af de adspurgte pegede på, at edb/computer/elektronik ville være den form for ny teknologi, der ville få størst betydning for samfundet de næste 20 år. Kun 8 procent pegede på området "kommunikation/hybridnet/telenet/satellitter". I 1988 kendte man ikke meget til pc'er, og internettet blev kun anvendt til videnskabeligt brug. Blandt de adspurgte var der også mange som fandt, at "den teknologi vi har nu, er mere end nok".

På samme tidspunkt overtog foreningen et årligt sponsorat (fra Datalogisk Selskab) af en pris, som blev til delt den bedste hovedopgave/det bedste speciale ved et af de datalogiske institutter i Danmark.

Foreningen bidrog i perioden også aktivt til etablering af juridiske aftaler mellem parterne i et it-projekt samt i forbindelse med tvister at udpege syn og skøns mænd. Det er først for ganske nylig, at "Syn og skøn" er overdraget til andet regi. I de seneste år har foreningen bidraget betydeligt til udarbejdelse af vejledninger og forslag til nye standardkontrakter om it-leverancer (K01 og KO2).

Johnsen-udvalg

I 1966 blev Edb-Rådet som sagt etableret af arbejds-

markedets parter, og Undervisningsministeriet blev også inviteret inden for. Hovedemnet for Rådet var uddannelse og undervisning, men med en helt anden bredde, end der lå i foreningens aktiviteter for den snævre medlemskreds.

I 1970 nedsatte Undervisningsministeriet det såkaldte "Johnsen-udvalg", der skulle udgive en betænkning om edb-undervisning i det offentlige uddannelsessystem. Betænkningen kom i 1972. Edb-Rådet og foreningen deltog med en fællesrepræsentant, hvilket åbenbart ikke satte sig større spor, idet Edb-Rådet og foreningen fandt, at man skulle have søgt råd hos erhvervslivet, og at det i rapporten anførte først ville få effekt i 80'erne, samt at der ikke blev peget på en løsning af det store efteruddannelsesproblem.

Blandt andet foranlediget heraf, iværksattes de foranævnte initiativer som Hvidbøgerne. Udover de konkrete resultater, medførte dette et frugtbart tværgående samarbejde, der er videreført op i tiden, og som har betydet en stor lydhørhed fra politisk side, hvad angår it-spørgsmål, ligesom det uden tvivl også har medvirket til, at Danmark internationalt set ligger i top med hensyn til it-anvendelse og parathed.

Arven fra Edb-Rådet

Samarbejdet mellem foreningen og Edb-Rådet var meget uformelt og bundede først og fremmest i et meget stort personsammenfald.

Det var imidlertid også naturligt, at det blev de to parter, der talte sammen, da Edb-Rådet skulle lukkes. Fra 1986 videreførte foreningen de endnu levende aktiviteter og oprettede bl.a. DD's Forlag for at kunne videreføre den publiceringsaktivitet, som havde været så karakteristisk for Rådet. To af Rådets medarbejdere blev desuden ansat af Foreningen, der også overtog Edb-Rådets udgivelsesvirksomhed. Denne ophørte, da forlaget (DATA A/S) blev lukket i 93.

Inden dette var "Uddannelsesrapport 1983" blevet udgivet. Denne var bl.a. en opfølgning på Johnsen ud-

valgets rapport, og bag denne stod Foreningens uddannelsesudvalg.

I 1985 fulgtes dette op, og i en årrække forsøgte uddannelsesudvalget at følge op på, og påvirke det offentlige og det politiske system, egentlig uden større held. Der er mange meninger om, hvorfor dette ikke helt lykkedes; måske var det, fordi ressourcerne ikke var store, og måske fandt de ærede modparter, at det skulle en forening ikke blande sig for meget i! Man kunne jo selv!

Dette er nu fortid. Foreningen er i dag en højt estimeret partner, der nyder stor troværdighed hos myndigheder m.fl.

Foreningen fastholdt den brede interesse i uddannelsesområdet. Bredden er tilmed på det seneste gjort større, fordi man nu interesserer sig for hele uddannelsessystemet, hvor det tidligere kun var de specifikke, kompetencegivende uddannelser. Men brugerbegrebet er jo også blevet bredere, så det er vel blot et eksempel på foreningens tilpasningsevne.

Internationalt samarbejde

En del af arven fra Edb-Rådet var medlemskabet af CECUA (Confederation of European Computer Users Associations). En paraplyorganisation, der blev stiftet i 1978 som lobbyistgruppe i EF-Kommissionens korridorer, og i øvrigt i det store og hele finansieret af Kommissionen. Uddannelse og IT var hovedtemaet i de første år. Den daglige adgang til Kommissionen gik gennem generaldirektorat (DG) XIII, så vægten var snart mere på it end på uddannelse.

CECUA blev en naturlig platform for foreningens drejning af det internationale samarbejde fra det nordiske til det europæiske. Det lykkedes dog ikke at få pustet tilstrækkeligt liv i CECUA. Næsten ingen andre end foreningen var villige til at betale, hvad det kostede at drive en lobbyorganisation, men mange

ville gerne være med så længe Kommissionen betalte.

Men så dukkede CEPIS op. Det var de europæiske IFIP-medlemmer, der savnede et niveau mellem det nationale og det globale. CEPIS fik hurtigt en hensigtsmæssig infrastruktur, men fik først en mærkesag at samles om, da foreningen fra nordisk side foreslog PC-kørekortet® som fælleseuropæisk sag. Det blev grundlaget for certificeringsaktiviteterne, der præger foreningen i dag.

Den voksne forening

I midten af 1990'erne introducerede foreningen PC-kørekort® i Danmark, der gav et nyt økonomisk grundlag. Samtidig oplevede foreningen en synlig medlemsstigning. PC-kørekortet® har foreningen siden med stor succes videreudviklet og styret.

Den kortfattede beskrivelse af hovedpunkter fra foreningens første 40 års uddannelsesindsats kan passende afsluttes med omtale af rapporten: "Uddannelse for fremtiden", der blev udgivet i 98. Det i rapporten anførte er stadig gyldig teori, og en evaluering af resultaterne var måske en mulighed. I den forbindelse kunne en opfølgning og kortlægning af spørgsmålet om meritoverførsel (horisontalt og vertikalt) måske også være aktuelt.

Pladsen her har desværre ikke muliggjort nærmere beskrivelse af en række nøglepersoner, der har været

“I dag er foreningen en naturlig deltager i udvalg, arbejdsgrupper og høringer, som drøfter samfundsrelaterede it-projekter, f.eks. om strukturreformen, om elektroniske patientjournaler, digital signatur, m.m.”

involveret i foreningen gennem årene, uanset at disse jo har været, og er foreningen, ligesom man også kunne fortælle om en række initiativer som f.eks. "Ynglingeclub", "Juniorclub", "DM i skole-edb", "Dansk Data-logi Dyst" og "PC-Society". Men initiativer, der peger i samme retning nu ikke kun lokalt, men også globalt bliver beskrevet i fremtidsdelen af denne lille redegørelse. Her tænkes på projekterne "Børne-pc" og "Adoption af skoler", der indenfor uddannelsesområ-

det på værdig vis viderefører de første års pionerarbejde i foreningens regi.

Professionel interesseorganisation

Op igennem 90'erne udviklede foreningen sig både organisatorisk og medlemsmæssigt. Foreningen deltog aktivt i den offentlige debat, bl.a. ved op til et folketingsvalg at pege på, at der burde være et ministerium, som havde it som særskilt ansvar. Foreningen optrådte mere og mere som en egentlig professionel interesseorganisation. Denne ændring var med til at synliggøre foreningen blandt meningsdannere og politikere. Og det virkede. Et bevis herpå var, at foreningen i forbindelse med år2000 aktiviteterne fik overdraget ansvaret for det såkaldte "År 2000 sekretariat". Dette betød, at foreningen havde det overordnede ansvar for en række koordinerende funktioner.

I dag er foreningen en naturlig deltager i udvalg, arbejdsgrupper og høringer, som drøfter samfundsrelaterede it-projekter, f.eks. om strukturreformen, om elektroniske patientjournaler, digital signatur, m.m.

Foreningen har på et tidligt tidspunkt været meget ak-

tiv inden for sikkerhedsområdet. I en lang årrække var den årlige 2-dages it-sikkerhedskonference et af foreningens mest besøgte arrangementer. Og konferencen afholdes stadig.

DANSK IT og Rambøll Management har i en årrække desuden stået bag den årlige rapport IT i praksis®. Rapporten afdækker potentialer og udfordringer i udnyttelsen af informationsteknologien som en transformerende kraft i danske virksomheder. DANSK IT arrangerer henover året desuden et stort antal konferencer, kurser m.v. inden for de områder og udfordringer, der dækkes i IT i Praksis.

I dag er foreningen således en professionel interesseorganisation med en række udvalg og råd, der øver politisk indflydelse gennem høringssvar og deltagelse i samfundsdebatten. Sideløbende hermed kan medlemmerne styrke deres kompetencer og udveksle ideer i forbindelse med blandt andet netværksmøder, konferencer, kurser, på-vej-hjem møder og internationalt anerkendte certificeringsprogrammer. Senest har foreningen desuden lanceret webcommunityet Talk'n'IT, hvor medlemmerne kan udveksle viden og ideer.

Interesseorganisationen DANSK IT i de senere år

- et udvalg af aktiviteter

1999

IDG Danmark uddeler IT-Prisen til Dansk Dataforenings tidligere formand, Allan Fischer Madsen for hans indsats for at bringe it på den politiske dagsorden både på den nationale og internationale scene.

2000

Foreningen optræder som mandatar på vegne af Novo Nordisk og anlægger sag mod TDC. Påstanden var, at TDC havde opkrævet for høje takster for nationale, faste kredsløb. Sagen blev langvarig og meget omtalt i pressen. I 2005 vinder DANSK IT sagen ved Højesteret.

Foreningen offentliggør Publikationen "*10 dogmer for offentlige it-projekter*".

2001

Foreningen offentliggør publikationen "*5 holdninger til offentlige IT-projekter - på vej mod en skandalefri fremtid*"
Foreningen offentliggør "*Undersøgelse af problemer med IT-leverancer og brugeruddannelse*".

2002

Foreningen offentliggør publikationen *"IT-partnerskaber - Ny samarbejdsform eller nydansk for samarbejde?"*

2003

DANSK IT afholder høring på Christiansborg om *"Open source og åbne standarder"*.

2004

DANSK IT offentliggør publikationen *"Quick Guide - Optimering af efterforskningsmulighederne ved data-kriminalitet"*

DANSK IT afholder høring på Christiansborg om *"Strukturreformen i et it-politisk perspektiv"*.

2005

DANSK IT offentliggør *"Debatoplægget It-governance - ny model for offentlig it-udvikling"*.

DANSK IT offentliggør guiden *"Hvordan berettiges it-investeringer – en praktisk guide til beregning af ROI"*.

DANSK IT er medudgiver af rapporten *"IT og globalisering"*.

2006

DANSK IT afholder høring på Christiansborg om *"Markedet for offentlige it-løsninger"*

DANSK IT afholder høring på Christiansborg om *"EPJ og Dansk it-sundhedsstrategi"*

DANSK IT udgiver guiden *"10 tips til brug ved forhandling af softwarelicensaftaler – en køberguide"*.

DANSK IT stifter sammen med Computerworld den digitale tænketank CIO Innovation Forum

DANSK IT offentliggør *"Governance-anbefalinger 2006"*

DANSK IT stifter Rådet for IT- og Persondatasikkerhed for at styrke debatten om it-sikkerhed i virksomheder, hos det offentlige og for de private it-brugere. Rådet er et uafhængigt råd dannet på foranledning af DANSK IT. Rådet har medlemmer fra Forbrugerrådet, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, DI/ITEK, IT-branchen, samt en række specialister, der er opfordret til at deltage.

2007

Tænketanken CIO Innovation Forum sætter i tre notater fokus på emnerne digitale kompetencer, digital forvaltning (den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi) og digitalt image.

2008

DANSK IT lancerer oplægget *"Domænefællesskaber..."*. Oplægget var en opfølgning på DANSK IT's governance oplæg fra 2005, hvori tanken om domænefællesskaber for første gang blev introduceret og som siden blev optaget i den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi *"Strategi for digitalisering af den offentlige sektor 2007-2010"*.

2009

DANSK IT afholder høring på Christiansborg om *"Fremtidens sygehusbyggeri"*.